

ADVIES NR. 2.380

Zitting van dinsdag 26 september 2023

IAO – 112de zitting van de Internationale Arbeidsorganisatie (2024) – Rapport IV (1) – Biologische gevaren in het werkmilieu

3.446

ADVIES NR. 2.380

IAO – 112de zitting van de Internationale Arbeidsorganisatie (2024) – Rapport IV (1) – Biologische gevaren in het werkmilieu

Bij e-mail van 26 april 2023 heeft de heer G. DE POORTER, voorzitter van het directiecomité van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, de Nationale Arbeidsraad om advies gevraagd over het bovengenoemde rapport en de bijgevoegde vragenlijst.

Het rapport IV (1) moet de eerste bespreking, die tijdens de 112de zitting van de Internationale Arbeidsconferentie in juni 2024 zal plaatsvinden, vlotter laten verlopen. Het rapport wordt vergezeld van een vragenlijst om te peilen naar de mening van de lidstaten over het toepassingsgebied en de inhoud van het (de) eventuele toekomstige instrument(en).

De met redenen omklede antwoorden van de regeringen op de bovengenoemde vragenlijst worden tegen 31 juli 2023 verwacht, zodat vier maanden voor het begin van de Conferentie van juni 2024 een tweede rapport kan worden uitgebracht.

De Raad wordt geraadpleegd over dit punt in toepassing van verdrag nr. 144 van de IAO betreffende de tripartiete raadplegingen ter bevordering van de tenuitvoerlegging van de internationale arbeidsnormen en in toepassing van het samenwerkingsprotocol tussen de FOD Werkgelegenheid en de NAR.

De bespreking van deze kwestie werd toevertrouwd aan de commissie Internationale Arbeidsorganisatie. Op verslag van die commissie heeft de Raad op 26 september 2023 het volgende unanieme advies uitgebracht.

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. ONDERWERP EN REIKWIJDTE VAN HET VERZOEK

Bij e-mail van 26 april 2023 heeft de heer G. DE POORTER, voorzitter van het directiecomité van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, de Nationale Arbeidsraad om advies gevraagd over het bovengenoemde rapport en de bijgevoegde vragenlijst.

Het rapport IV (1) moet de eerste bespreking, die tijdens de 112de zitting van de Internationale Arbeidsconferentie in juni 2024 zal plaatsvinden, vlotter laten verlopen. Het rapport wordt vergezeld van een vragenlijst om te peilen naar de mening van de lidstaten over het toepassingsgebied en de inhoud van het (de) eventuele toekomstige instrument(en).

De Raad van Bestuur van het IAB heeft tijdens zijn 341ste zitting (maart 2021) besloten het vraagstuk betreffende de bescherming van de veiligheid en de gezondheid op het werk tegen biologische gevaren, in te schrijven op de agenda van de 112de en 113de zitting (2024 en 2025) van de Internationale Arbeidsconferentie. Als gevolg van de Covid-19-pandemie heeft de Raad van Bestuur in het corpus van de normen betreffende de biologische gevaren immers een lacune in de regelgeving geconstateerd.

De meerwaarde van het (de) nieuwe voorgestelde instrument(en) betreffende biologische gevaren in het werkmilieu zou zijn dat de opdrachtgevers van de IAO daarmee een compleet en toekomstgericht kader wordt geboden om het recht op een veilig en gezond werkmilieu op het vlak van biologische gevaren in acht te nemen, te bevorderen en te bewerkstelligen.

De met redenen omklede antwoorden van de regeringen op de bovengenoemde vragenlijst worden tegen 31 juli 2023 verwacht, zodat vier maanden voor het begin van de Conferentie van juni 2024 een tweede rapport kan worden uitgebracht met het oog op normatieve actie over dit onderwerp volgens de procedure van dubbele bespreking.

De Raad wordt geraadpleegd over dit punt in toepassing van verdrag nr. 144 van de IAO betreffende de tripartiete raadplegingen ter bevordering van de tenuitvoerlegging van de internationale arbeidsnormen en in toepassing van het samenwerkingsprotocol tussen de FOD Werkgelegenheid en de NAR.

Intussen hebben de organisaties hun antwoorden op de vragenlijst afzonderlijk aan het IAB toegezonden.

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

De Raad heeft kennisgenomen van het door het IAB opgestelde rapport en de bijbehorende vragenlijst. Hij heeft ook inspiratie geput uit de respectieve bijdragen van elke bank aan de vragenlijst om een gemeenschappelijk standpunt over bepaalde aspecten van de problematiek te formuleren. Die antwoorden op de vragenlijst werden reeds aan het IAB toegezonden.

In de eerste plaats wil de Raad zijn algemene waardering benadrukken voor de poging van het IAB om de opdrachtgevers van de IAO een alomvattend en toekomstgericht kader te bieden om het recht op een veilig en gezond werkmilieu op het vlak van biologische gevaren in acht te nemen, te bevorderen en te bewerkstelligen.

Zonder zich uit te spreken over de aard van het (de) op IAO-niveau aan te nemen instrument(en), wenst de Raad de volgende beschouwingen naar voren te brengen.

A. Algemene beschouwingen

1. Uit de analyse van het rapport van het IAB dat bij de vragenlijst is gevoegd, blijkt dat de pandemie van het coronavirus (Covid-19) het startschot gaf voor het aan het licht brengen van de potentieel verwoestende gevolgen van ongecontroleerde biologische gevaren.

In verband met de Covid-19-pandemie en de gevolgen daarvan voor het werkmilieu wil de Raad benadrukken dat tal van beschermingsmaatregelen op het vlak van arbeidsrecht en sociale zekerheid een cruciale rol hebben gespeeld bij het behoud van de werkgelegenheid en unaniem werden gesteund door de sociale partners.

De Raad kwam voor vele uitdagingen te staan om de sociale dialoog tussen de sociale partners enerzijds en met de regering anderzijds in stand te houden.

Om die uitdagingen het hoofd te bieden en de lacunes inzake veilig en gezond werken in tijden van pandemie op te vullen, werden de werkwijzen aangepast: alle werkzaamheden van de Raad werden omgezet naar een digitaal formaat. De ontwikkeling van deze aangepaste werkomgeving had betrekking op alle activiteiten van de Raad, van het virtueel houden van zijn uitvoerende en besluitvormende organen tot het elektronisch sluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten.

De sociale partners hebben een reeks initiatieven genomen met betrekking tot hun eigenlijke werkzaamheden, om hierop een antwoord te bieden. Die initiatieven staan vermeld op de [website van de Raad](#).

Zo heeft de Raad onder meer verschillende collectieve arbeidsovereenkomsten gesloten over verschillende onderwerpen, zoals aanbevolen of verplicht telewerk omwille van de coronacrisis of economische werkloosheid voor bedienden omwille van de coronacrisis.

De Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het Werk heeft ook een generieke gids voor ondernemingen opgesteld om veilig te werken tijdens een epidemie of pandemie.

2. De Covid-19-pandemie heeft ook de noodzaak nog tastbaarder gemaakt om beter voorbereid te zijn op noodsituaties en te anticiperen op gevaren, niet alleen op internationaal niveau, maar ook op nationaal en ondernemingsniveau.

De pandemie heeft de sociale partners ervan bewust gemaakt dat zij betrokken moeten worden met betrekking tot de sociale en economische gevolgen van de maatregelen die in geval van een toekomstige epidemische noodsituatie zouden worden genomen. Daarom heeft de Raad in 2021 een initiatiefadvies uitgebracht (advies nr. 2.209, dat gezamenlijk met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven werd uitgebracht) over een inmiddels aangenomen voorontwerp van wet¹ betreffende een reeks regels die indien nodig kunnen worden toegepast op de Covid-19-pandemie en op nieuwe toekomstige epidemische situaties. Er werd echter geen gevolg gegeven aan het verzoek om de sociale partners te raadplegen tijdens het besluitvormingsproces.

¹ Wet van 14 augustus 2021 betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie, BS 20.08.2021.

B. Specifieke beschouwingen

De Raad wil de volgende specifieke beschouwingen formuleren.

1. Het toepassingsgebied van het (de) toekomstige instrument(en)

Hoewel de context van de pandemie het startschot was voor de werkzaamheden van het IAB om het rechtskader inzake veilig en gezond werk aan te vullen, is de Raad het eens met de opmerking van het IAB dat besmettelijke ziekten slechts één van de vele biologische gevaren zijn waaraan werknemers kunnen worden blootgesteld. Die biologische gevaren kunnen niet alleen overdraagbare ziekten zoals Covid-19 veroorzaken, doen evolueren of verergeren, maar ook niet-overdraagbare aandoeningen zoals allergieën.

Daarom dringt de Raad aan op een zo ruim mogelijk toepassingsgebied van het instrument. Het moet van toepassing zijn op alle werknemers en alle economische bedrijfstakken die worden blootgesteld aan biologische gevaren, en niet alleen op infectieziekten. Het moet betrekking hebben op alle besmettelijke en niet-besmettelijke biologische agentia waarmee werknemers in alle sectoren op een bepaald moment in aanraking kunnen komen.

De Raad benadrukt dat het antwoord op deze vraag een voorwaarde is om de inhoud van het instrument te kunnen bestuderen.

2. Complementariteit tussen biologische agentia en sociale noodsituaties

Blootstelling aan biologische gevaren kan zich voordoen bij tal van beroepsactiviteiten.

De Raad benadrukt dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen het werk enerzijds en het risico op biologische gevaren anderzijds.

Hij wijst er echter op dat deze twee elementen complementair zijn. Er zijn namelijk situaties, zoals pandemieën, waarin biologische agentia die vreemd zijn aan het werk, een risico kunnen vormen dat inherent is aan het werk, vanwege de manier waarop wordt gewerkt, de specifieke taken die worden uitgevoerd of de organisatie van het werk in de onderneming. In dergelijke situaties worden biologische gevaren die intrinsiek vreemd zijn aan het werk, een inherent onderdeel van het werk.

Pandemische situaties moeten daarom niet enkel worden beschouwd als een volksgezondheidsprobleem, maar ook als een arbeidsgerelateerd probleem.

3. De keuze van de toe te passen Europese en internationale normen en beginselen

De Raad wijst erop dat de gezondheid en veiligheid van werknemers één van de belangrijkste opdrachten van de IAO is. Deze opdracht is zowel verankerd in de preambule van de IAO-statuten als in de Verklaring van de IAO over de sociale rechtvaardigheid, waarin eraan wordt herinnerd dat veilige en gezonde arbeidsomstandigheden deel uitmaken van de Agenda voor waardig werk. Bovendien zijn verdrag nr. 155 en verdrag nr. 187 sinds 2022 erkend als fundamentele verdragen.

Met name op basis van de technische richtsnoeren inzake biologische risico's in het werkmilieu (technische richtsnoeren) die in 2022 door een groep deskundigen op IAO-niveau zijn aangenomen, herinnert de Raad aan het onlosmakelijke, onderling afhankelijke en solidaire karakter van de normen op dit gebied. Hij pleit er dan ook voor rekening te houden met de verschillende hoofdbeginselen inzake welzijn op het werk en deze toe te passen.

In die richtsnoeren wordt dus aanbevolen de beheersing van biologische risico's op het werk te organiseren overeenkomstig de algemene beginselen (voorzorgsbeginsel, risicoanalyse, respect voor de sociale dialoog op ondernemingsniveau ...) en de fundamentele rechten op het werk, teneinde de biologische risico's in de werkomgeving, die zowel op Europees als op internationaal niveau zijn vastgelegd, doeltreffend te voorkomen en te beperken. Voor de IAO zijn dit de beginselen die beschreven staan in de verdragen, aanbevelingen en protocollen van de IAO inzake veiligheid en gezondheid op het werk en de richtlijnen en verzamelingen van praktische richtlijnen van de IAO.

De Raad hoopt dat met deze beschouwingen rekening kan worden gehouden bij het opstellen van het rapport van het IAB voor de eerste bespreking tijdens de Conferentie van juni 2024, onverminderd de respectieve antwoorden van de representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties.
